

การพัฒนารายวิชาบูรณาการแบบคละชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 โรงเรียนวัดสามเรือน

Development of Integrated Course for Multigrade Classes of Grade 2 and 3 Watsamruean School

¹รุ่งนภา แก้วสมบัติ, ²นัตยา ปิณฑานนท์ และ ³ศิริรัตน์ ศรีสอาด

¹Rungnapa Kaewsombut, ²Nataya Pisanthanond and ³Sirirat Srisa-ard

¹นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²⁻³อาจารย์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹Student of Master of Education Curriculum and Instruction Department of Education Kasetsart University

²⁻³Lecturer of Master of Education Curriculum and Instruction Department of Education Kasetsart University

¹Corresponding Author. E-mail: Bigsouth_ks@hotmail.com

Received July 2, 2023; Revised July 26, 2023; Accepted August 16, 2023

บทคัดย่อ

รายวิชาบูรณาการแบบคละชั้นเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นหรือครูคนเดียวสอนทุกรายวิชา ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระและเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารายวิชาบูรณาการแบบคละชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 โรงเรียนวัดสามเรือน และ 2) ประเมินความเหมาะสมของรายวิชาบูรณาการแบบคละชั้น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของรายวิชาบูรณาการแบบคละชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย คณะครูโรงเรียนวัดสามเรือน จำนวน 5 คน ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนบ้านกลาง จำนวน 4 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน และผู้สอนที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 18 คน โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัย พบว่า 1) ได้รายวิชาบูรณาการแบบคละชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ของโรงเรียนวัดสามเรือนที่มีการบูรณาการเนื้อหาสาระครอบคลุมทั้ง 8 กลุ่มสาระ ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ และ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า โดยรวมแล้วรายวิชาบูรณาการแบบคละชั้นที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$)

คำสำคัญ: การพัฒนารายวิชาบูรณาการ; การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น; โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

Integrated course for multigrade classes is a learning model suitable for a small school because of teacher shortages or single teacher teaches all the subjects. The students are able to learn all subject areas with meaningful learning. This research aimed to 1) Develop integrated course for multigrade classes of grade 2 and 3 in Watsamruean School and 2) assess the appropriateness of the integrated course for multigrade classes.

Collected data in this research was the appropriateness of integrated course for multigrade classes of grade 2 and 3. The purposive sample was 30 people including 5 Watsamruean school teachers, 4 Banklang school administrator and teachers, 3 supervisors, and 18 teachers with knowledge and expert in curriculum and instruction. The data were analyzed by frequency, percentage, mean ($\bar{X}$) and standard deviation (S.D.) The research results found that 1) Integrated course for multigrade classes of grade 2 and 3 Watsamruean School with integrated context in 8 subject areas containing 5 units of learning and 2) Most of the experts assessed that this integrated course for multigrade classes was most suitable ($\bar{X} = 4.59$)

Keywords: Development of Integrated Course; Multigrade classes; Small sized school

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) กำหนดให้ โรงเรียนที่มีน้อยกว่า 120 คน ถือว่ามีสถานะเป็น “โรงเรียนขนาดเล็ก” ในปีการศึกษา 2562 พบว่า มีโรงเรียนขนาดเล็กในประเทศไทย มากถึง 15,158 แห่ง จากโรงเรียนทั้งหมด 29,871 แห่งหรือคิดเป็นร้อยละ 50.74 ของโรงเรียนทั้งหมด และมีแนวโน้มว่าจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากอัตราการเกิดของ ประชากรลดลง ความนิยมของผู้ปกครองที่ต้องการส่งบุตรหลานไปโรงเรียนในเมือง และการย้ายถิ่น ตามการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) โดยโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่จะประสบปัญหาอย่างน้อย 3 ประการ ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็ก ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเทียบเท่ากับโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่าได้ คือ 1) โรงเรียนขนาดเล็กมีต้นทุนในการจัดการเรียนการสอนต่อหัวที่สูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ เนื่องจากภาวะประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ปัญหาผู้เรียนออกกลางคัน และการเลือก ทำงานหลังจบ การศึกษาภาคบังคับส่งผลทำให้ขนาดของโรงเรียนปรับเปลี่ยนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น ทำให้รัฐบาลต้องใช้งบประมาณในจำนวนที่มากกว่า หรือจ่ายแพงกว่า ในการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนขนาดเล็ก 2) เนื่องจากโรงเรียนแต่ละแห่งได้รับการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายในการ จัดการศึกษาจากรัฐบาล โดยคิดเป็นรายหัวผู้เรียน ซึ่งการจัดสรรงบประมาณในลักษณะดังกล่าว ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนผู้เรียนน้อยอยู่ในสถานะที่เสียเปรียบ กล่าวคือ ได้รับงบประมาณ น้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีจำนวนผู้เรียนมากกว่าส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กขาดทั้งอุปกรณ์ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนลดลง และ 3) ปัญหาการขาดแคลน ผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางและจำนวนผู้สอนไม่ครบชั้นเรียน เนื่องจาก สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดสัดส่วนผู้สอน 1 คน ต่อผู้เรียน 20 คน ซึ่งสัดส่วนดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหา ในการจัดสรรผู้สอนแก่ผู้เรียนบางแห่งที่มีจำนวนผู้เรียนน้อย ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนประถมศึกษา ที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และมีผู้เรียนศึกษาอยู่จำนวน 80 คน หากยึดตามเกณฑ์

ของ สพฐ. โรงเรียนแห่งนี้จะได้รับการจัดสรรผู้สอนเพียง 4 คนเท่านั้น ซึ่งไม่พอดีกับจำนวนชั้นเรียนที่เปิดสอน ดังนั้น โรงเรียนดังกล่าว จึงประสบปัญหาผู้สอนไม่ครบชั้นเรียน และผู้สอนไม่ครบทุกสาขารายวิชา (อัศรณีย์ ขวัญอยู่, 2558)

แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีผู้สอนไม่ครบชั้นได้ในระดับหนึ่งโดยปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่จัดชั้นเรียนแบบคละอายและการรวมชั้นเรียนที่อายุใกล้เคียงกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: online) การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น (Multigrade) มีแนวคิดที่สำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้สนองตอบความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มย่อย ซึ่งตรงกับแนวคิด เรื่องปฏิรูปการเรียนรู้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2552 ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น จึงใช้ได้กับโรงเรียนทุกประเภท เนื่องจาก ชั้นเรียนทุกชั้นย่อมมีผู้เรียนที่ระดับความสามารถต่างกัน ตลอดจนมีความต้องการเรียนรู้และลักษณะการเรียนรู้ (Learning Styles) เฉพาะบุคคล การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียนรายบุคคล มีชื่อเรียกว่า การจัดการเรียนรู้ตามความแตกต่างของผู้เรียน (Differentiate Instruction) ห้องเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบนี้ จึงเป็นห้องเรียนที่คละความสามารถของผู้เรียน (Mix – Ability Classroom) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่นำผู้เรียนต่างระดับชั้นมาเรียนรวมกันเรียกว่า การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น (Multigrade Classroom) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะเพิ่มเป็น 2 ด้านคือ จัดการเรียนรู้คละอายุและคละความสามารถ (Mixed age & Mixed Ability) (วิชัย ลาธิ และ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. 2564)

โรงเรียนวัดสามเรือนซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กและมีการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น โดยเริ่มการจัดการเรียนแบบคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 จากการสอนพบว่า ผู้เรียนเรียนเนื้อหาไม่ครบทั้ง 8 กลุ่มสาระ ผู้เรียนเรียนอย่างไม่มีเป้าหมายเนื่องจากผู้สอนไม่เข้าใจรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้คละชั้น ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนารายวิชาและการบริหารจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ครบทุกกลุ่มสาระและเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย การบูรณาการรายวิชาจะช่วยลดภาระของผู้สอนที่สอนแบบคละชั้นในการเตรียมเอกสารเตรียมสื่อการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้และช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนครอบคลุมทุกรายวิชา อีกทั้งผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียนซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาความรู้และความสามารถได้รอบด้าน เป็นผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลถึงการเรียนรู้ของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารายวิชาบูรณาการแบบคณะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 โรงเรียนวัดสามเรือน
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมของรายวิชาบูรณาการแบบคณะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 โรงเรียนวัดสามเรือน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ด้านเนื้อหา บูรณาการรายวิชาโดยการเชื่อมโยงเนื้อหาทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้เข้าด้วยกัน ยกเว้นพลศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้ คณะครูโรงเรียนวัดสามเรือน จำนวน 5 คน ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนบ้านกลาง จำนวน 4 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คนและผู้สอนที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 18 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรายวิชาบูรณาการแบบคณะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 โรงเรียนวัดสามเรือน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของรายวิชาบูรณาการแบบคณะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 โรงเรียนวัดสามเรือน เพื่อทำการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) รายวิชาบูรณาการแบบคณะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 โรงเรียนวัดสามเรือน ซึ่งประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้

2) แบบประเมินความเหมาะสมของรายวิชาบูรณาการแบบคณะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 โรงเรียนวัดสามเรือน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบประเมินความเหมาะสมของรายวิชาบูรณาการแบบคณะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 โรงเรียนวัดสามเรือน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเหมาะสมของรายวิชาบูรณาการแบบคณะชั้นมาตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแล้วนำแบบประเมินที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินผู้ตอบแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลเป็นค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 แบบประเมินความเหมาะสมของรายวิชาบูรณาการแบบคณะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ของคณะครูโรงเรียนวัดสามเรือน ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนบ้านกลางศึกษานิเทศก์ และผู้สอนที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอนวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1) ผลการพัฒนารายวิชาบูรณาการแบบคณะชั้น การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารายวิชาบูรณาการแบบคณะชั้น ซึ่งได้นำเนื้อหาสาระมาจากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด 8 กลุ่มสาระ ยกเว้นพลศึกษา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ซึ่งจะนำเนื้อหาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีความคล้ายคลึงกันมาสร้างเป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะประกอบด้วยชื่อหน่วยการเรียนรู้ เนื้อหาที่เรียนโดยจะมีทั้งที่เรียนร่วมกัน และเรียนแยกกัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อบอกให้ทราบว่าในหน่วยการเรียนรู้นี้ได้เรียนในกลุ่มสาระใดบ้าง เวลาเรียนของแต่ละกลุ่มสาระ ผู้วิจัยได้สร้างหน่วยการเรียนรู้จนครบถ้วนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำให้ได้หน่วยการเรียนรู้ทั้งหมด 5 หน่วย

2) ผลการวิจัยจากแบบประเมิน สามารถแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน และตอนที่ 2 แบบประเมินความเหมาะสมของรายวิชาบูรณาการแบบคณะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน พบว่า สถานภาพผู้ตอบแบบประเมินเป็นผู้สอน (ร้อยละ 86.7) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 86.7) อายุ 41-50 ปี (ร้อยละ 36.7) มีประสบการณ์ในการสอนหรือการนิเทศมากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 63.3) สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (ร้อยละ 56.7) และวุฒิปริญญาโทมากที่สุด (ร้อยละ 66.7)

ตอนที่ 2 แบบประเมินความเหมาะสมของรายวิชาบูรณาการแบบคณะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของรายวิชาบูรณาการแบบคณะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 โดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ในส่วนข้อเสนอแนะของแบบประเมินนั้นผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะให้ปรับเนื้อหาและจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเวลาเรียนเพื่อให้กิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ เมื่อมีรายละเอียดของหน่วยการเรียนรู้/เนื้อหา/กิจกรรมที่ไม่สอดคล้องกันให้ปล่อยว่างหรือใส่เครื่องหมายติดลบ (-) การออกแบบตารางการบูรณาการทำให้เห็นความสัมพันธ์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวได้นำมาปรับปรุงแก้ไขรายวิชาบูรณาการแบบคณะชั้นให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนารายวิชาบูรณาการแบบคละชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 โรงเรียนวัดสามเรือน มีประเด็นที่น่าสนใจซึ่งอภิปรายผลเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) การพัฒนารายวิชาบูรณาการ เป็นการสร้างหน่วยการเรียนรู้โดยเนื้อหาวิชาได้มาจากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดจากทุกกลุ่มสาระ แล้วนำกลุ่มสาระ/เนื้อหาที่มีความคล้ายคลึงกันสร้างเป็นหน่วยการเรียนรู้ การดำเนินการพัฒนารายวิชาบูรณาการเป็นการลดความซ้ำซ้อนในด้านเนื้อหา ลดภาระงานของผู้สอน ทำให้ผู้สอนมีเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น และกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถยืดหยุ่นได้ตามความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Alberta Education (2007) ได้กล่าวถึงประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ดังนี้ (1) มีความยืดหยุ่น ผู้สอนสามารถวางแผนสำหรับการพัฒนาทักษะที่สำคัญของผู้เรียนและความเข้าใจถึงขอบเขตแต่ละรายวิชา (2) เป็นการสร้างความรู้และประสบการณ์ สร้างความเชื่อมโยงระหว่างรายวิชาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้และประสบการณ์ที่หลากหลาย ส่งเสริมให้มองโลกอย่างกว้าง และเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย (3) เป็นบูรณาการการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งก็คือเป็นการขยายเนื้อหาที่เรียนให้กว้างขึ้น (4) สะท้อนให้เห็นโลกแห่งความจริง (5) ส่งเสริมกระบวนการคิดของผู้เรียน และ Hoddad (2002) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการเพิ่มประสบการณ์ให้กับผู้เรียน สร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเข้าใจโลกมากขึ้น อีกทั้งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะการสื่อสาร และส่งเสริมการทำกิจกรรมและความสัมพันธ์ที่มีความหมายเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนอยู่รวมกันกับเพื่อน และเรียนรู้ความหมายของการเป็นพลเมือง นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีโอกาสในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

2) การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น หมายถึง การสอนผู้เรียนที่ระดับชั้นต่างกันในห้องเรียนเดียวกัน โดยผู้สอนสอนมากกว่าหนึ่งชั้นเรียนและบางครั้งสอน 4 หรือ 5 ชั้นเรียนในห้องเดียวกัน (Commonwealth Secretariat, 2005) ซึ่งในงานวิจัยจะคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ให้เรียนร่วมกัน หลักการและการปฏิบัติพื้นฐานที่เป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น มีดังนี้ (1) พัฒนาหลักสูตรและการสอนให้เหมาะสม (2) เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (3) ให้การศึกษากับผู้เรียนทุกคน (4) ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก (5) บูรณาการหลักสูตร และ (6) ไม่มีกลวิธีการสอนและประเมินผลที่แน่นอน อาจกล่าวได้ว่า หลักการสำคัญในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นคือ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมการเรียนจะต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน ใช้วิธีการสอน การวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายเพื่อให้ตรงตามความสามารถของผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ไม่เพียงแต่เฉพาะ

ผู้เรียนเท่านั้น การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเป็นการท้าทายความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ และในงานวิจัยของ Okujagu (2012) ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ (1) ผู้สอนในโรงเรียนที่สอนแบบคละชั้นควรใช้สื่อการเรียนการสอนในกิจกรรมการเรียนและการสอน (2) ผู้สอนแบบคละชั้นควรมีความเชี่ยวชาญในหลักการและเทคนิคการสอนเป็นทีม (3) ผู้สอนแบบคละชั้นควรหาวิธีเพื่อที่จะพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้แตกต่างจากเดิม

3) หน่วยการเรียนรู้บูรณาการแบบคละชั้น ได้มาจากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด ทั้ง 8 กลุ่มสาระ ยกเว้นพลศึกษา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 การสร้างหน่วยการเรียนรู้เป็นการนำเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกันหรือคล้ายคลึงกันมารวมอยู่ในหน่วยเดียวกันโดยแต่ละหน่วยจะมีการบูรณาการเรียนแบบคละชั้น การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้จะตั้งให้เห็นถึงสาระสำคัญหรือเนื้อหาสาระในหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ เพื่อให้อ่านแล้วสามารถคาดเดาได้ว่า จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องใด หน่วยการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้จะมีหน่วยการเรียนรู้ทั้งหมด 5 หน่วย ในแต่ละหน่วยจะมีหน่วยย่อยที่จำนวนหน่วยแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระของหน่วยนั้น ๆ หน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยใช้การบูรณาการระหว่างวิชา โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2557) กล่าวว่า การบูรณาการระหว่างวิชา มีจุดเน้นอยู่ที่การนำวิธีอื่นเข้าเชื่อมโยงด้วยกันตั้งแต่ 2 วิชาขึ้นไป โดยภายใต้หัวข้อเดียวกันว่า วิชาใดที่สามารถนำเข้ามาบูรณาการด้วยกันได้ไม่จำเป็นต้องทุกรายวิชา หรือทุกกลุ่มประสบการณ์เข้าด้วยกันหรืออาจครบทุกวิชาหรือทุกกลุ่มประสบการณ์ก็ได้ ซึ่งจะสอดคล้องกับ Drake and Burns (2004) ที่พูดถึงการบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Integration) ว่า ผู้สอนสร้างหลักสูตรการเรียนรู้โดยการรวมรายวิชาเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดทักษะและความคิดรวบยอดแบบสหวิทยาการ ซึ่งการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ทำให้ได้หลักสูตรบูรณาการแบบคละชั้นที่ครอบคลุมทุกตัวชี้วัด ผู้เรียนได้เรียนรู้ครบถ้วนทุกกลุ่มสาระ เกิดทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

4) เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ หลังการศึกษาและวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 แล้ว จะพบว่าเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้มีเรื่องใดบ้าง หลังจากนั้นหลอมรวมเนื้อหาที่มีความคล้ายคลึงกันมาไว้ด้วยกัน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดเวลาเรียนในแต่ละเรื่องตามความเหมาะสมและความยากง่ายของเนื้อหาที่ต้องเรียน โดยจะเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้มีความยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ได้ตามบริบทของโรงเรียน โดยกิจกรรมหลักจะเป็นกิจกรรมสอนรวมชั้นซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบคละชั้น ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวถึงกิจกรรมนี้ไว้ว่า กิจกรรมสอนรวมชั้นเป็นกิจกรรมเตรียมความพร้อม นำเข้าสู่บทเรียนทบทวนความรู้เดิม กิจกรรมนี้มีความสำคัญมากเนื่องจากผู้สอนจำเป็นต้องชี้แจงกิจกรรมหลักที่จะเรียนรู้ในแต่ละวัน พร้อมทั้งมอบหมายงานให้

ผู้เรียนแต่ละกลุ่มก่อนที่ผู้เรียนจะแยกกันไปทำงานที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้นใน 1 วัน ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะหมุนเวียนกิจกรรมสลับกัน ระหว่างการทำงานกลุ่มย่อย การเรียนรู้แบบจับคู่ การทำงานเดี่ยว และการเรียนรู้กับผู้สอนในกลุ่มเฉพาะ แผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น จึงจำเป็นต้องมีกิจกรรมหลักดังกล่าวนี้โดยเฉพาะการจัดหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นหน่วยเรื่องเดียวกัน แต่มีกิจกรรมสำหรับผู้เรียนแต่ละชั้นต่างกันตามระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนสามารถจัดทำใบความรู้ ใบงาน หรือกิจกรรมเพิ่มเติมได้ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนในแต่ละโรงเรียน การจัดกิจกรรมการสอนรวมชั้นเรียนจะส่งผลดีให้แก่ผู้เรียนทั้งสองระดับชั้น ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จะได้ทบทวนเนื้อหาที่เคยได้เรียนมาแล้วและสามารถช่วยผู้สอนดูแลและให้คำแนะนำกับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อีกทั้งเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนทั้งสองระดับชั้น ดังที่ Korolainen (1997) กล่าวว่า การสอนในชั้นที่มี 2 ชั้นปีหรือมากกว่านั้นในห้องเรียนเดียวกันมีทั้งผลดีและผลเสีย เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบนี้สอนเป็นกลุ่มค่อนข้างเล็กทำให้ผู้สอนรู้จักผู้เรียนและสามารถสอนเป็นรายบุคคลได้ เป็นผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนมีความใกล้ชิดกัน มีบรรยากาศการเรียนที่ปลอดภัยและคล้ายกับบรรยากาศที่บ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็นกันเองมากกว่าการเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ ใช้หลักการเรียนรู้โดยการลงมือทำ (Learning by doing) ในบางครั้งผู้เรียนจำเป็นต้องทำงานคนเดียวผู้เรียนจึงเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และนำไปสอนผู้อื่นเมื่อผู้เรียนช่วยสอนผู้เรียนที่อ่อนกว่าหรือสอนเพื่อน โดยการสอนเพื่อนมีประโยชน์ต่อทั้งคนสอนและคนที่เรียนทำให้ผู้เรียนที่ไม่กล้าแสดงออกกล้าที่จะถามเพื่อนในห้องเรียนและในขณะเดียวกันผู้เรียนที่สอนคนอื่นก็ได้ทบทวนเนื้อหาไปด้วยเกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนที่อายุมากกว่ากับผู้เรียนที่อายุน้อยกว่าทำให้เกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะทางสังคม โดยผู้เรียนที่อายุน้อยกว่าเรียนรู้จากผู้เรียนที่มีอายุมากกว่าและผู้เรียนที่มีอายุมากกว่ามีความรับผิดชอบในการเป็นต้นแบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1) ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาสามารถนำรายวิชาบูรณาการแบบคละชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ไปปรับและประยุกต์ใช้ได้ตามบริบทของโรงเรียน ชุมชน และผู้เรียน โดยจะต้องปรับให้เข้าโครงสร้างหลักสูตรและบริบทของแต่ละโรงเรียน

2) การพัฒนารายวิชาบูรณาการแบบคละชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต้องได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และหน่วยงานอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เข้ามาติดตาม ประเมินผลรายวิชาและให้ผลสะท้อนในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้แนวทางในการจัดการศึกษามีความชัดเจนและสมบูรณ์ นำไปใช้แล้วเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีการใช้สื่อที่มีความทันสมัยและหลากหลาย เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นและมีแรงจูงใจในการเรียน

4) ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงรายวิชาบูรณาการแบบคละชั้นแบบต่อเนื่องเพื่อให้ได้รายวิชาที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยมีการปรับให้ทันต่อเนื้อหาที่เป็นปัจจุบัน ตามโครงสร้างหลักสูตรมาตรฐานและตัวชี้วัด ตามบริบทของสถานศึกษา และตรงตามความต้องการและความหลากหลายของผู้เรียน

5) ควรมีการประเมินรายวิชาบูรณาการแบบคละชั้นอย่างสม่ำเสมอจากทั้งผู้สอน ผู้เรียน และผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้อง ทบทวนเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน และมีการประเมินผู้เรียน เพื่อที่จะได้ปรับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตรงต่อความต้องการของผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการพัฒนารายวิชาบูรณาการแบบคละชั้นในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนในระดับชั้นอื่นได้เรียนรู้ครบทุกกลุ่มสาระและเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

2) ควรมีการศึกษากิจการการจัดการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบูรณาการแบบคละชั้น และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

3) ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบการเรียนการสอนบูรณาการแบบคละชั้นและเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย

เอกสารอ้างอิง

- วิชัย ลาธิ และ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์, *Journal of Roi Kaensarn Academi* ,6(2), 85–100.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2562. *แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2562–2565*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2557). *แนวทางจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Work-Integrated Learning: WIL)*. กรุงเทพมหานคร: : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- อัศรน้อย ขวัญอยู่. (2558). *แนวทางการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก. รายงานที่ดีอาร์ไอ*, 113, 1–16.
- Alberta Education. (2007). *Primary Program Framwork–Curriculum Integration: Making Connections*. Canada: Alberta Education.
- Bergersen, A. (2014). *Multigrad teacher – for pedagogical reasons or only as a necessary model?*. Norway: HSF.

Commonwealth Secretariat. (2005). *A Multi-grade Teaching Programme*. United Kingdom: Hobbs the Printers.

Drake, M. and Burns, C. (2004). *Meeting Standards Through Integrated Curriculum*. Retrieved on May 9, 2022, from <http://www.ascd.org/publications/books/103011/chapters/What-Is-Integrated-Curriculum%C2%A2.aspx>.

Haddad, L. (2002). *An Integrated Approach to Early Childhood Educational and Care*. *Early Childhood and Family Policy Series*. Educational Resources Information Center. (Mimeographed). France: Unesco.

Korolainen, P. (1997). *Teaching English in Composite Classes at the Lower Level of Comprehensive School*. Finland: University of Jyvaskyla.

Okujagu, A. (2012). Effects of Instructional Materials on Performance of Pupils in Team-Taught Classes in Multi-Grade Rural Primary Schools in Rivers State. *International Journal of Research Development*, 7(1),1-6.